

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології

Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей

II Міжнародної науково-методичної конференції

19 березня 2021 р.

Харків – 2021

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

Ю.Д. Бойчук – ректор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна)
С.В. Бережна – проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності доктор історичних наук, професор(Україна)
Д-р Кемаль Учунджу, професор, Чорноморський технічний університет (Туреччина)
Н.В. Руда – завідувач кафедри східних мов, кандидат філологічних наук, доцент (Україна)
Л.М. Ямпольська – доцент кафедри всесвітньої історії, кандидат історичних наук, доцент (Україна)
І.А. Скразловська – доцент кафедри східних мов (Україна)
Д-р Алібекіроглу Сертан - викладач кафедри турецької мови і літератури у Газіантепському університеті (Туреччина), запрошений викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей II Міжнародної науково-методичної конференції, 19 березня 2021 р. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. – 206 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 3 від 07.04.2021

До збірника увійшли тези доповідей II Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

военного округа Российской империи: введение в проблему.....	122
Домановський А.М. Богословський складник франко-візантійських відносин другої половини VIII ст.....	124
Кошовий С.А. Президент США Джо Байден: очікування та пріоритети щодо Індो-Тихоокеанського регіону.....	126
Купчик О.Р. Жизнь и деятельность Абульфа Тагышинского (1885-1949 гг.).....	128
Олійник О.М., Олійник М.М. Розвиток органів національної безпеки в Японії у другій половині XX ст.....	130
Подрез Ю.В. Динаміка турецько-сирійського протистояння в контексті загальної глобалізації міжнародних відносин.....	133
Тумаков О.І. К вопросу об османских военнопленных в Российской империи: «харьковский плен» князя Скарлата Каллимахи (1810-1812 гг.)....	135
Фалько С.А. Діяльність військово-інструкторських місій провідних європейських країн і Сполучених Штатів Америки в Азії у міжвоєнний період (1918-1939 роки): порівняльний аспект.....	137
Ціватий В.Г. Концепт «Схід» і публічна дипломатія Японії в умовах мондіального світоустрою XXI століття: історико-регіональний, діаспоральний та інституціональний дискурси.....	139
Ямпольська Л.М., Абдулкадер Ардалан Латіф Абдулкадер. «Берберське питання» та його політизація в Алжирі у 80-х рр. XX – 10-х рр. XXI ст.....	141
Дівицька С.В. Оцінка наслідків політики «Великого стрибка» в КНР у зарубіжній історіографії.....	144
Ляшевська Г.І. Корея в період колоніальної залежності від Японії (1910-1945 рр.).....	146
Мачай О.О. Політика Ібрагіма I Дербенді у завоюваннях Тамерлана.....	148
Омельченко В.О. Ясудзі Окамура – творець «Іанфу».....	150
Сопельняк А.С. Розселення вірмен на території України у науковому доробку Я.Р. Дашкевича.....	152
Топчій Д.С. Вплив відносин між США та КНР на вирішення «тайванського питання» на сучасному етапі.....	154
Хвойницька С.Г. Взяття фортеці Родос: шлях Османської імперії до Середземного моря.....	156
Целуйко А.О. Організація визволення Палестини (ОВП) як складова Палестинського руху опору: до історії виникнення.....	157

ЕКОНОМІКА, ПОЛІТИКА, СОЦІУМ КРАЇН СХОДУ

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet. Sanal Tipoloji: Sosyal Medyada Sözel Bellek İzleri.....	160
Андрєєва Ю.В. Проблема концепту «Made in China».....	163
Беззубенко А.В. Безпекова політика в АТР через призму діяльності регіонального форуму АСЕАН.....	165
Кошовий С.А. Словацько-тайванська взаємодія у контексті поліцентричного світу.....	168
Лю Синься. Возрождение сельской экономики с помощью развития индустрии китайской сельской культуры.....	170
Михтуненко В.В. Перспективи економічного розвитку Китаю в умовах пандемії COVID-19.....	172
Павленко С.С. Хто вони? Японські консули в Одесі (1892-1937).....	173
Пилипчук Я.В. Интеллектуалы Мавераннахра XIV-XVI вв.....	176
Ткачук А.П. Становлення військового стану самураїв у середньовічній Японії.....	179
Шаленна Н.М. Особливості сучасної культурної дипломатії Туреччини.....	181
Щербакова К.О. «Культура скасування» (cancel culture) у китайській національній ідеології.....	183
Tang Yongbo. The Application of Marxism Theory in the Ideological and Political	

признав його повноваження. Невдовзі той відмовився від виконання обов'язків дипломата, і цю посаду зайняв Абульфат Талышинський, відомий тоді як Ага-хан. Але й він проработав недовго, бо вже в жовтні 1919 року МІД УНР звернувся в азербайджанський МІД з проханням дати агреман як українському віце-консулу іншому члену Української Ради в Баку і депутату Милли Меджлиса АДР – Василю Кужиму [2].

А. Талышинський (фото, сайт trend.az) продовжив медичну практику. З 1920 року він працював на кафедрі загальної хірургії Бакинського державного університету. В 1930 році в Бакинській лікарні імені Н. А. Семашко він створив відділення травматології. В 1935 році опублікував на азербайджанській мові для студентів-медиків перше навчальне посібник з травматології. В 1937 році захистив докторську дисертацію і став доктором медичних наук. В 1939 році йому присудили наукову ступінь професора. На протязі 1938–1944 років працював завідувачем кафедри травматології-ортопедії і військово-польової хірургії Азербайджанського інституту удосконалення лікарів. В час війни одночасно був головним хірургом військового госпіталю. Йому вдалося уникнути «сталінських репресій» [2; 4; 5].

Після закінчення Другої світової війни А. Талышинський заснував Бакинський НІІ травматології і відновлювальної хірургії. В інституті очолював відділення травматології-ортопедії, яким керував до кінця життя. Помер 21 грудня 1949 року, похований в г. Баку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гасымлы М. Дж., Купчик О. Р., Дамиров А. У. Українсько-азербайджанські політичні відносини: історія і сучасність. К., 2014. 160 с.
2. Иманов Вугар. «Шах подарил часы, Родина – ссылку, народ – память» – удивительная судьба Джахан Талышинской. URL: trend.az.
3. Купчик О. Р., Дамиров А. У. Студенты-азербайджанцы г. Киева в общественно-политической жизни Украины (1900–1917 гг.). К., 2013. 160 с.
4. Мир Абульфат-хан Талышинский. Первый азербайджанский травматолог, врач-ортопед. URL: ourbaku.com.
5. Талышинский Мир-Абульфат-хан (Ага-хан) – врач, травматолог, профессор. URL: baku.ru.

РОЗВИТОК ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ЯПОНІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

*Олійник Олександр Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Олійник Микола Миколайович, доктор історичних наук, професор
НДУ «Белгородський державний університет» (м. Белгород)*

Починаючи з 2014 р., система національної безпеки і оборони України зіштовхнулася з небаченими раніше в новітній історії викликами: окупація Автономної Республіки Крим та Севастополя, загострення військово-політичної ситуації у східних регіонах держави. Зазначені чинники вимагають від держави перегляду засад державної політики у частині захисту національної безпеки і підтримання рівня обороноздатності, зміни формату формування і функціонування системи органів військового управління. У зазначеному контексті однією із важливих запорок оптимізації діяльності інституцій забезпечення національної безпеки і оборони України є запозичення і впровадження позитивного зарубіжного досвіду організації діяльності органів забезпечення державної безпеки і підтримання обороноздатності держави.

Зважаючи на те, що останнім часом Україна веде активну діяльність у напрямі налагодження партнерських відносин з питань безпеки з багатьма державами світу, важливого значення набуває дослідження досвіду захисту національної безпеки у державах Азії. Відповідно, метою наших тез є висвітлення досвіду адміністрування національної безпеки і оборони, який накопичили органи управління Японії, як одного з основних союзників США поза НАТО. Саме на цей статус на сьогодні претендує Україна, яка, де факто, вже має окремі елементи цього статусу та допомогу з боку США.

Для правильного розуміння реалій, що склалися в цій сфері, необхідно хоча б коротко переглянути ті сторінки післявоєнної історії Японії, які мають безпосереднє відношення до політики в галузі забезпечення національної безпеки.

Після поразки у Другій світовій війні Японія опинилася під владою американської військової адміністрації, що призвело до значного впливу американського права на формування нового законодавства країни [6, с. 358].

У 1947 р. була прийнята Конституція Японії, яка, по суті, була нав'язана США, які в цей момент віддавали головний пріоритет недопустимості відродження японського милітаризму [3, с. 46-47]. Ця Конституція діє і понині. Її ст. 9 проголошує, що «японський народ на віки вічні відмовляється від війни як суверенного права нації, а також від загрози чи застосування збройних сил як засобу вирішення збройних конфліктів» [4]. Для досягнення цієї мети, як говориться у наведеній статті, «ніколи на майбутнє не будуть створюватись сухопутні, морські та військово-повітряні сили, однозначно як і інші засоби війни».

Конституційні формули самі по собі відзначаються подвійним змістом, що, проте, не завадило Японії з початку 1950-х років поетапно відтворити збройні сили, офіційно іменовані з 1954 р. і по цей день силами самооборони. Їх створення було закріплено відповідним законом. Одночасно було створене Управління національної оборони (УНО), яке фактично є аналогом міністерства оборони. За американським типом був також створений Об'єднаний комітет начальників штабів (ОКНШ), що виконує функції Генерального штабу, а в 1956 р. – Рада національної оборони (РНО) – вищий консультативний орган з військової політики при голові японського уряду. Через 30 років РНО було перетворено на Раду національної безпеки (РНБ), яка має значно ширший склад та розширені функції.

В Японії механізм прийняття рішень у сфері національної безпеки має певні характерні особливості: велику кількість структур, які опікуються цією проблемою; обмежену роль військових; слабку інформаційну базу; практичну повну відсутність можливостей для особистої ініціативи та швидких вольових рішень; послідовний відхід від тих принципів, які зовсім недавно були покладені в її основу.

Звернемося до тих структур, які «виробляють» оборонну політику Японії. Найголовнішою із них є Рада національної безпеки (РНБ), заснована відповідно до закону №71 від 27 травня 1986 р. «як орган для обговорення найважливіших питань національної оборони, а також заходів на випадок виникнення серйозних надзвичайних ситуацій» [1, с. 58-59]. Головою РНБ є Прем'єр-міністр, членами – заступник Прем'єр-міністра, міністри закордонних справ та фінансів, начальники Управління національної оборони і Управління економічного планування, генеральний секретар Кабінету Міністрів та голова призначеної здійснювати контроль за діяльністю поліції Комісії у справах громадської безпеки. Таким чином, абсолютно всі члени РНБ є цивільними особами. За рішенням Прем'єр-міністра до роботи РНБ можуть бути залучені як консультанти інші міністри, голова Об'єднаного комітету начальників штабів, експерти. До обов'язків РНБ належить, зокрема, щорічний розгляд оборонного бюджету в цілому, основних напрямків оборонних планів країни, а також п'ятирічних програм оборонного будівництва [2, с. 136]. Але найважливіша роль як у напрацюванні, так і втілені в життя національної політики у сфері забезпечення належить Управлінню національної оборони (УНО). На УНО покладено відповідальність за будівництво збройних сил, їх бойову готовність, матеріально-технічне

забезпечення, організацію управління військами, а також ряд домовленостей зі США про розміщення американських військ і військових об'єктів на японській території. Особливу роль у спрямуванні політики національної безпеки відіграє Міністерство закордонних справ (МЗС), яке за статусом є вищим за УНО, структурою більш потужною та впливовою.

Різними аспектами забезпечення безпеки в МЗС займається цілий ряд підрозділів. Аналітичними питаннями значною мірою займається департамент аналізу інформації. Практична діяльність – це вже єпархія відділу з питань у сфері національної безпеки, який структурно входить до департаменту загальних зовнішньополітичних проблем. Офіційно завдання відділу формулюються як «планування аспектів зовнішньої політики, які безпосередньо пов'язані з забезпеченням безпеки; загальне керівництво плануванням та реалізацією відповідних напрямів зовнішньої політики; участь у міжнародних зустрічах з проблем безпеки; збір інформації та проведення досліджень, необхідних для досягнення вказаних цілей». У цьому ж департаменті є відділ з проблем співробітництва в забезпеченні міжнародного миру, який займається питаннями участі Японії в миротворчій діяльності ООН.

Однією з особливостей чинного в Японії механізму прийняття рішень у сфері національної безпеки є слабкість інформаційної бази, що утруднює прийняття оперативних рішень і адекватну реакцію на обставини, які швидко змінюються [2, с. 137]. Якщо японська система економічного шпигунства, можливо, не має собі рівних у світі, то це жодним чином не стосується політичної і військової розвідки, незважаючи на те, що нею займаються численні відомства – від інформаційно-аналітичного відділу при Кабінеті Міністрів, який нараховує 120 працівників, до розвідувальних організацій у кожному із трьох видів збройних сил.

Так, лише офіційно у системі забезпечення національної безпеки функціонують Розвідувальний відділ Управління державної оборони, Штаб розвідки Управління державної оборони, Органи військової контррозвідки, Інформаційна радіорозвідка, Управління розвідки і аналізу при Міністерстві закордонних справ, Управління розвідки Сухопутних сил, Управління розвідки Повітряних сил самооборони, Оперативна розвідувальна команда Морських сил самооборони. Крім цього, до органів забезпечення національної безпеки належить Інформаційно-дослідницьке бюро при кабінеті міністрів (аналітичний підрозділ, який концентрує і опрацьовує найважливішу інформацію, що становить розвідувальний інтерес), Японський науково-технічний центр (орган протидії промислового шпідонажу, науково-технічної розвідки), Управління розслідувань громадської безпеки при Міністерстві юстиції, Імміграційне управління при Міністерстві юстиції, Головне поліцейське управління, Бюро безпеки Державного поліцейського агентства [5, с. 57].

Про політику Японії в цій галузі неможливо говорити без її зв'язку з військовою сферою США. Правовою базою є двосторонній договір про взаємне співробітництво і гарантії безпеки, укладений у 1960 р., та інші документи. Спільні японсько-американські органи утворюють розгалужену мережу – від постійних зустрічей на найвищому рівні до можливих двосторонніх комітетів та консультацій на різних рівнях, за участю глав оборонних та зовнішньополітичних відомств, їхніх заступників, керівників департаментів тощо.

Отже, попри те, що Конституція Японії (ст. 9) не передбачає створення «жодних засобів війни», слід відзначити, що велика увага приділяється розвитку структур національної безпеки, найважливіша роль серед яких належить УНО, яке фактично керує національними силами самооборони [7, с. 86].

На сьогодні у Японії адміністрування забезпечення національної безпеки й оборони здійснюється розгалуженою системою органів військового управління. Серед них найбільш важлива діяльність збройних сил держави або інституцій, які виконують їх функції. Відповідно, перспективним напрямом наукової розробки є вироблення

пропозицій щодо запозичення і впровадження зарубіжного досвіду у національну практику функціонування сектору безпеки і оборони.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання реформування та розвитку структур безпеки і оборони: Науково-інформаційний збірник. Вип. 22. [за заг. ред. акад. НАН Укр. В.П. Горбуліна]. К.: ДП «НВЦ» Євроатлантикінформ». 2006. С. 58-59.
2. Біденко А. Законодавчі аспекти управління національною безпекою за рубежом. Політичний менеджмент. 2006. № 3. С. 136-137.
3. Герасіна Л.М., Окладна М.Г. Конституційно-політичний процес в Японії: історичні віхи та узгодження політико-правових засад системи влади. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2008. № 15. С. 46-57.
4. Конституция Японии. Конституции зарубежных государств: Учеб. пособ. / Сост. В.В. Маклаков. М.: Волтерс Клувер. 2002. С. 381-396.
5. Мельник С. Адміністрування національної безпеки й оборони органами військового управління у державах Азії (на прикладі Японії, Китаю, Південної Кореї). Актуальні проблеми правознавства. Вип. 2 (18). 2019. С. 55-60.
6. Олійник О.М. Формування правової системи Японії. Питання сходознавства в Україні: Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції 28 березня 2019 р. Харків, 2019. С. 356-359.
7. Петрів І.М. Рада національної безпеки і оборони України: правові основи становлення і розвитку: Монографія. Харків. 2009. 159 с.

ДИНАМІКА ТУРЕЦЬКО-СИРІЙСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

*Подрез Юлія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, директор Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка*

Відносини між Сирією і Туреччиною пережили кілька етапів трансформацій. Протягом багатьох десятиліть вони були досить нестабільними і часом носили напружений характер. Довгий час Сирія співпрацювала з РПК (Робітничою партією Курдистану), дозволяючи їм створювати на своїй території бази і тренувальні табори і вкриваючи їх керівництво, що служило однією з причин напруженості в турецько-сирійських відносинах [0, с. 619].

В період зміни влади в цих країнах (в Сирії в 2000 році посаду голови держави зайняв син президента Х. Асада – Б. Асад, а в Туреччині в 2002 році до влади прийшла поміркована проісламська Партія справедливості і розвитку (ПСР) на чолі з Р. Ердоганом) відбулися певні зрушення в двосторонній співпраці. Турецьким урядом був оголошений новий курс в регіональній політиці – «нуль проблем із сусідами», в рамках якого було досягнуто значних успіхів у врегулюванні існуючих між Сирією і Туреччиною спірних питань.

Зміна Туреччиною свого політичного курсу щодо режиму Б. Асада мала низку причин. У період зміни режимів у Лівії і Єгипті Анкара не змогла реалізувати свої інтереси в цьому напрямку, тому на момент початку військових дій в Сирії Туреччина вже виробила нову стратегію щодо отримання переваги в ісламському світі з урахуванням «арабської весни». Тому турецьке керівництво зайняло досить жорстку позицію, заявляючи, що режим Б. Асада втратив легітимність і не може зберігатися в Сирії.